

Квітова В. В.,
Ашурко Ю.О.,
ЗВО «Криворізький будівельний
коледж», м. Кривий Ріг

ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДЛІТКІВ ДО СТВОРЕННЯ СІМ'Ї ТА ВИКОНАННЯ ВИХОВНИХ БАТЬКІВСЬКИХ ФУНКЦІЙ

Давно доведено, що сім'я – це первинний осередок суспільства, де закладаються основи світогляду, здійснюється цілісний процес становлення громадянина, де формуються здібності й обдарування особистості.

Усі свідомі батьки мріють, щоб їх діти вирости розумними, сильними, мужніми, добрими людьми. Якою буде дитина, великою мірою залежить від батьків – від їхніх вчинків і взаємин у сім'ї, від їхніх порад і міркувань. Атмосфера сімейного життя має вирішальне значення у вихованні майбутніх громадян. Але щоб сім'я справді відіграла дійову роль у вихованні, слід до цього готувати молодь заздалегідь. А.С.Макаренко у „Книзі для батьків”, що виховання дітей є великою, серйозною і дуже відповідальною справою. Люди, які народили дитину, повинні бути вмілими організаторами свого власного життя, адже є щоденним живим прикладом для наслідування.

Зараз особливо гостро стоїть питання про підвищення престижу материнства і батьківства, про створення необхідних умов для всебічного і гармонійного розвитку дітей у сім'ї. Це необхідно постійно пам'ятати класним керівникам та викладачам коледжу у плануванні роботи зі студентами – майбутніми батьками.

Глибоке розуміння сучасною молоддю цінності сім'ї, закономірностей сімейних взаємин, важливості правильного виконання виховних батьківських функцій, допоможуть майбутнім батькам оптимально використати можливості сім'ї, як осередку повноцінного сучасного суспільства.

Вивчення існуючого стану підготовки студентської молоді до сімейного життя і виховання дітей (досліджувався останні два десятиліття О.В.Сухомлинською, М.Г.Стельмаховичем, Т.Ф.Алексеєнко, В.Г.Постовим та іншими), а також багаторічна педагогічна діяльність, дозволяють зробити висновок, що підготовка підростаючого покоління до виконання виховних батьківських функцій є одним із соціальних чинників, який без-

посередньо впливає на стан національного виховання, а загалом і на стан морального та фізичного здоров'я нації.

Становище, що склалося у суспільстві нині, з новою гостротою поставило проблему виховання. Ріст злочинства, алкоголізму і наркоманії серед підлітків, збільшення числа неблагополучних сімей, низька батьківська відповідальність, свідчить про велику кризу в суспільстві. Тож нині стоїть проблема – як, в якому руслі і напрямку формувати сімейні пріоритети у студентів.

Останнім часом Україна поступово стає рівноправною європейською державою. Проявляються і нові орієнтири та тенденції в педагогіці, зокрема в підготовці молоді до сімейного життя. Найбільш видимими у цьому процесі є такі: національний характер сімейного виховання, ріст впливу релігії у сім'ї та державі, усвідомлення важливості духовного виховання підростаючого покоління, розуміння людиною того, що не хлібом єдиним вона живе, укріплення інституту сім'ї.

Національний характер сімейного виховання. Українці, як і кожна нація, мають свої традиції та особливості виховання молоді, які вироблялися і встановлювалися протягом довгого історичного часу. Цих неписаних народних правил та звичаїв не можна не дотримуватися. Педагоги, як і батьки, повинні знати їх та орієнтуватися на них у спілкуванні та поведженні з підлітками.

Народ відшліфував і „пересіяв” всі національно-виховні моменти, залишивши тільки найкращі, найнеобхідніші і самі дієві. Українцям, наприклад, ніколи не було притаманне лихослів'я; до домашньої роботи дітей завжди прилучали із самого малечку; під одним дахом, як правило, жило кілька поколінь, і всі члени сім'ї з особливою шанобою ставилися до найстарших представників роду. Сказане дідусем чи бабусею слово не передбачало заперечень і сприймалося за істину, як старшими членами сім'ї, так і молодшими.

Певні норми були вироблені і у поведженні з сусідами, односельцями чи просто чужими людьми.

Велику помилку роблять ті педагоги та батьки, котрі вважають сімейно-виховні здобутки, вироблені українською людністю протягом історичного часу розвитку, застарілими, старомодними і вже не придатними для втілення їх у життя в технічно і науково розвиненому XXI столітті. Так, може деякі поодинокі моменти національного народно-педагогічного виховання і мають відійти в небуття, але більшість із них і сьогодні залишаються актуальними. Адже виховання – це процес необмежений в часі, не виділений чітким початком і кінцем. Адже підлітки наслідують не тільки сімейні і родові особливості, але і національні. Для дітей, як і дорослих, не байду-

же – хто були їхні предки, представники якого народу, до чого прагнули, у яких умовах жили. Життєвий досвід предків формує їхній менталітет.

Отже, педагоги разом з батьками мають значну увагу приділяти національним рисам сімейного виховання, орієнтуватися не тільки і не стільки на досягнення закордонних педагогів, скільки на здобутки своїх, українських вчених та досягнення народної педагогіки.

Ріст впливу релігії у сім'ї та державі. Релігія в усі часи в українців була однією з найбільш дієвих форм впливу на особистість. Сімдесятирічне гноблення релігії яскраво довело, що без її допомоги неможливо виховати врівноважену, вдумливу, порядну, розсудливу, моральну і духовно багату особистість. Релігійні канони завжди ставили людину у певні рамки, примушували дотримуватися певних життєвих правил та принципів. Як відомо, ці правила носили перш за все високий морально-етичний характер. Батьки самі намагалися дотримуватися цих принципів, до цього привчали і своїх дітей. Виходячи з цього, стає зрозумілим, що готуючи підлітків до виконання виховних батьківських функцій, потрібно пам'ятати про важливість релігії у цьому процесі. Релігія, як ніякий інший фактор, плекає і загартовує у людині совість, адже саме совість є тим внутрішнім голосом, якого не можна підкупити, який не йде на жоден компроміс. Совість – це закон, який людина не встановлює сама перед собою, але який разом з тим неблаганно заставляє людину підкорятися йому. Совість постійно нагадує, що треба робити добро, а зло відкидати. Підлітки, як майбутні батьки, повинні розуміти, що важливо не тільки слухатися голосу своєї совісті, але і дбати про неї, виховувати її. А найкраще виховується совість тільки тоді, коли ми живемо у гармонії з нею.

Релігія допомагає також усвідомити важливість духовного виховання підростаючого покоління, розумінням людиною того, що не хлібом єдиним вона живе.

Над проблемою взаємозв'язку матеріального і духовного світу людство почало замислюватися ще на зорі свого виникнення. Протягом історичного часу розвитку в апогей позмінно виходила то та, то інша цінність. Нині проблема духовності стоїть як ніколи гостро. Сучасна родинна педагогіка, як і суспільство загалом постало перед вибором системи вартостей. Тому конче необхідно, щоб викладачі, класні керівники, батьки і студенти, як майбутні батьки, зрозуміли, що провідним напрямком виховання має бути розвиток духовної сфери життя дитини; що духовні потреби не даються генетично, а формуються, виховуються, передаються людині у процесі її залучення до культури, мистецтва, естетики.

Сучасні батьки часто забувають тезу відомого чеського педагога Я.А.Коменського про те, що в першу чергу треба піклуватися про дитячу

душу, а не про „зовнішню оболонку”. Тобто підлітків необхідно виховувати з чітким усвідомленням і розумінням того, що ми живемо не для того, щоб їсти, а їмо для того, щоб жити. Всі учасники виховного процесу повинні бути переконані, що у суспільстві має панувати духовність, а матеріальні блага є лише доповненням до неї.

Утвердження інституту сім'ї. В різні історичні епохи кілька разів робилися спроби сімейне виховання замінити громадським. Така спроба була зроблена і в ХХ ст. В умовах соціалізму сімейне виховання було майже замінено регламентованим громадським вихованням: ясла - дитячий садочок - школа – післяшкільний навчальний заклад. В усіх цих структурах навчання і виховання орієнтувалося на середньостатистичну дитину, без врахування статевих, сімейних, національних, індивідуальних та інших особливостей. Така однобічність тенденцій педагогіки вела до формування пасивних членів колективу, а як наслідок – до поступового саморозкладання суспільства. Україна успішно розвиватиметься лише тоді, коли не тільки буде повністю відновлено інститут і статус сім'ї, а й надаватиметься їй особлива роль у державотворчому процесі.

Батьки мають виховувати дітей як рівноправних і повноправних громадян своєї держави, з усвідомленням того, що окрема сім'я є її життєдайним джерелом. Тож виховання – це цілеспрямований процес, у якому мають збігатися інтереси сім'ї, держави і в цілому суспільства.

Таким чином, сучасні тенденції підготовки підлітків до створення сім'ї та виконання виховних батьківських функцій мають бути зорієнтовані на:

- усвідомлення важливості ролі сім'ї у державотворчому процесі;
- національні виховні традиції;
- релігію, як один із основних позитивних виховних компонентів;
- загальнолюдські духовні цінності.

Від цих факторів значною мірою залежатиме подальший шлях становлення підростаючої особистості.

Список використаних джерел

1. Макаренко А.С. Книга для батьків. Київ, 1972. 260 с
2. Русова С. Вибрані педагогічні твори. Київ: Освіта, 1996. 304 с.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. Київ: Рад. Шк., 1976. Т.1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра. Методика виховання колективу. 653 с.
4. Федоренко Д.Т. Тасмниці ненароджених геніїв: Народно – педагогічні уявлення про спадковість і виховання.- Кривий Ріг: Бібліотечка „Сакса гань”, 1997. 94 с.
5. Кузнецова О. Безвідповідальне батьківство як соціально-педагогічна проблема/ Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип.94. С.201-207